

Synodálna ekleziológia je ekleziológiou bez Krista

Jozef Duháček

12. augusta 2024 ✚ Cirkev ✚ Komentár, Rozhovory, Synodalita

Nasledujúci rozhovor ukazuje, čo sa stane, keď sa Cirkev chápe viac ako Boží ľud a menej ako tajomné Kristovo telo. Synoda sa stáva zákonom sama osebe bez vzťahu ku Kristovi.

Venezuelský teológ Rafael Luciani je profesorom na Katolíckej univerzite Andrésa Bella v Caracase (Venezuela). Je tiež docentom na Boston College (USA) a poradcom Generálneho sekretariátu Svetovej synody vo Vatikáne a Latinskoamerickej biskupskej rady CELAM. Lucianiho výskum sa zameriava na kristológiu, ekleziológiu, latinskoamerické teológie a II. vatikánsky koncil.

Odstránil pápež „horúce témy“ z programu synody vytvorením desiatich študijných skupín? Rafael Luciani tomu neverí. V rozhovore pre katholisch.de poradca synody vysvetľuje, prečo sa Cirkev nachádza v prechodnom období a kedy možno očakávať reformy.

***

Rafael Luciani

zdroj: youtube.com

Pán Luciani, *Instrumentum laboris* pre druhé zasadnutie synody v októbri bolo zverejnené. Tým je jasné, čím sa budú členovia cirkevného zhromaždenia zaoberať. Znamená to, že otázky, o ktorých v marci rozhodol pápež František a ktorými by sa mali zaoberať odborné komisie, sú definitívne zhodené zo stola?

Prof. Luciani: V tomto kontexte bolo a je veľa neistoty. Ak sa pozrieme na témy desiatich študijných skupín, napríklad bod „Počúvať volanie biednych“, ide o otázky, ktoré sa dotýkajú viacerých oblastí. Objavujú sa v spätnej väzbe z biskupských konferencií, ktorá bola začlenená do *Instrumentum laboris*, ale zaoberajú sa nimi aj príslušné študijné skupiny. Na mnohé z týchto tém existujú rôzne postoje, napríklad na ženský diakonát, ktoré sa odzrkadlili aj v súhrnnej správe z posledného zasadnutia v októbri minulého roka. Podľa môjho názoru je rozhodujúca otázka, ako bolo učenie II. vatikánskeho koncilu prijaté na rôznych kontinentoch. Pretože to robí diskusiu o nich ľahšou alebo ťažšou.

Mohli by ste to vysvetliť podrobnejšie?

Príklad: V Latinskej Amerike koncepty Božieho ľudu a uprednostnenie biednych uľahčili prijatie koncilu. Ale nebolo to tak na všetkých kontinentoch. Keď teraz pápež zriadil študijnú skupinu na tému biednych, nemá na mysli len Latinskú Ameriku, ale aj časté neprijímanie biednych v univerzálnej Cirkvi. Podobne je to aj s diakonátom žien. *Ak ekleziológia Božieho ľudu nebola prijatá vo všetkých miestnych cirkvách na celom svete*, je veľmi ťažké rozšíriť horizont názoru na to, kto by mal byť ordinovaný a nechápať izolovane jednotlivé témy. Musí existovať spoločná vízia Cirkvi úradov, chariziem, služieb a iných foriem činnosti v spoločenstve veriacich. Preto tu nie je dobré hovoriť o jednotlivých témach, ale o prijatí II. vatikánskeho koncilu, ktoré uľahčuje alebo sťažuje diskusiu a konsenzus v určitých bodoch.

To bolo to, čo chcel pápež, keď zakladal študijné skupiny. Desať tém nechcel vyškrtnúť z programu synody, ale odovzdať ich odborníkom, ktorí sa im budú venovať aj po synode. Navyše, bohužiaľ, nie všetci členovia synody majú potrebné teologické znalosti, aby sa za necelé tri týždne diskusie zaoberali takými dôležitými témami pre Cirkev.

Ilustračný obrázok, záber z XV. riadneho valného zhromaždenia synody biskupov
zdroj: flickr.com / Catholic Church England and Wales, Mazur/catholicnews.org.uk

Pápežovo rozhodnutie vytvoriť študijné skupiny na zjavne kontroverzné témy bolo silne kritizované. Mnohí to vnímajú ako snahu odstrániť „horúce témy“ z programu synody. Takže Vy to tak nevidíte?

Kontext každej miestnej cirkvi od II. vatikánskeho koncilu je iný, prijímanie rozhodnutí koncilu je veľmi odlišné. Najmä v Nemecku, Rakúsku a Švajčiarsku sa konali synody príslušných miestnych cirkví, v Taliansku a Španielsku bol samostatný spôsob reflexie úradu a v Latinskej Amerike bola založená kontinentálna biskupská rada CELAM. Ale to všetko sú miestne alebo regionálne výnimky pre celú svetovú Cirkev. Ak sa pozriete na Afriku, Áziu alebo Severnú Ameriku, uvidíte, že *koncil nebol prijatý cez ekleziológiu obrazu Božieho ľudu*. Preto možno povedať, že svetová Synoda o synodalite, ktorá práve prebieha, posunula celú svetovú Cirkev dopredu.

Ide teda v podstate o realizáciu II. vatikánskeho koncilu?

V súčasnosti sa nachádzame v ekleziologickom prechode: vychádzame z univerzalistického chápania Cirkvi, ktoré sa upevnilo v 80. a 90. rokoch 20. storočia počas pontifikátu Jána Pavla II. V tomto obraze Cirkvi pokračoval Benedikt XVI. Dôsledkom toho bolo, že *utrpelो chápanie Cirkvi ako miestnej cirkvi*. Na druhej strane, pápežovi a Vatikánu sa pripisovala príliš veľká váha. František vrátil teológiu miestnych cirkví do popredia a teraz ju prehľbuje. Ale toto všetko sa deje v kontexte, v ktorom veľká väčšina miestnych cirkví presne nechápe, čo to znamená. Napríklad, čo znamená autorita vo vzťahu k bohoslužbám, vo vzťahu k náuke, aj vo vzťahu k miestnym cirkvám a ich biskupským konferenciám. Preto sa v súčasnosti nachádzame

v situácii, v ktorej nemožno rozhodnutia synody chápať, prijímať a realizovať rovnakým spôsobom v rôznych miestnych cirkvách. *Keď sa ekleziologický prechod skončí, miestne cirkvi budú mať svoju vlastnú autoritu.*

Do akej miery budete mať vlastnú autoritu?

Jedným z príkladov sú biskupské konferencie. František bol vo svojom liste *Evangelii gaudium* z roku 2013 prvým pápežom, ktorý citoval biskupské konferencie, a tým ich poctil. *Bola to inovácia, ktorá uznala, že biskupská konferencia, tzn. inštitúcia na úrovni medzi biskupmi a pápežom, môže pôsobiť ako doktrínálna autorita.* Pápež to citoval vo svojom učení. Mnohé z miestnych cirkví a miestnych biskupských konferencií ešte nepochopili zmenu, ktorá sa tu udiala.

Ilustračný obrázok, záber z XV. riadneho valného zhromaždenia synody biskupov

zdroj: flickr.com / Catholic Church England and Wales, Mazur/catholicnews.org.uk

To naopak znamená, že v univerzálnej Cirkvi máme veľa miestnych cirkví, ktoré napredujú veľmi rozdielnym tempom...

Ak vidíme prechod univerzálnej Cirkvi na cirkev miestnych cirkví, prirodzene existujú rozdiely vo formách a rýchlosti. V Latinskej Amerike existuje spomínaná biskupská rada CELAM od roku 1955. Tento orgán je spoločnou inštitúciou rôznych miestnych cirkví. V Európe existujú podobné inštitúcie, ako COMECE a CCEE, ale európski biskupi tam nikdy nespolupracovali tak úzko ako v Latinskej Amerike. Súčasná synoda je dôležitá, pretože na mnohých kontinentoch prvýkrát spojila jednotlivé miestne cirkvi v skutočnom spoločenstve. Prispieva to k väčšej vyspelosti miestnych cirkví a z dlhodobého hľadiska povedie k tomu, že si uvedomia autoritu, ktorú majú v náuke a v oblasti služieb.

Synoda tiež upriamuje pozornosť na niektoré miestne cirkvi, ako sú tie v nemecky hovoriacich krajinách, kde došlo po koncile k veľkému vývoju. V tejto chvíli sú to cirkvi v týchto krajinách a v Latinskej Amerike, ktoré sa tlačia dopredu.

Cirkev v Nemecku je často obviňovaná, že sa vybrala osobitnou verziou synodálnej cesty. Zdieľate tento názor?

Synodálna cesta v Nemecku je veľmi dôležitá, najmä forma, ktorá bola zvolená na jej realizáciu. Synodálnu cestu nemožno oddeliť od vývoja Cirkvi v Nemecku po II. vatikánskom koncile. Ale nie všetky časti sveta chápu Cirkev rovnako ako Nemecko a je potrebná vysvetľujúca práca. Napríklad rozhodnutia Synodálnej cesty je potrebné komplexne preložiť do mnohých jazykov. Iným príkladom je CELAM – tento koncil zastupuje nielen spoločenstvo miestnych cirkví, ale zriadil aj cirkevné zhromaždenie, na ktorom sa stretávajú laici, kňazi, rehoľníci a biskupi, aby spoločne hľadali rozhodnutia. *Biskupský princíp nie je*

nad synodálny princíp, ale biskupský úrad je uprostred synodality celého Božieho ľudu. To bolo na úrovni univerzálnej Cirkvi neznáme, kým František neinicioval celosvetový synodálny proces.

V Afrike alebo na Blízkom východe je pojem cirkevného zhromaždenia, na ktorom sa *hlas laikov rovná hlasu biskupov, neznámy.* To je dôvod, prečo je tam prijatie tohto pojmu ťažké. To isté platí pre Severnú Ameriku – v USA je Cirkev v podstate nefunkčná a bohužiaľ sa zdá, že medzi tamojšími biskupmi neexistuje žiadna skutočná komunita. Ak nemecká Synodálna cesta a koncept cirkevného zhromaždenia z Latinskej Ameriky nevstúpia do dialógu s celou Cirkvou, zostanú izolovanými skúsenosťami.

Ilustračný obrázok, záber z XV. riadneho valného zhromaždenia synody biskupov
zdroj: flickr.com / Catholic Church England and Wales, Mazur/catholicnews.org.uk

V minulosti bola opakovaná kritika synodálnej cesty z Ríma, ale nie cirkevných zhromaždení v Latinskej Amerike, ako je Amazonská cirkevná konferencia. Prečo?

V Latinskej Amerike sa spolupráca medzi miestnymi cirkvami začala v 50. rokoch 20. storočia, pred II. vatikánskym koncilom. Existuje aj CLAR, Latinskoamerická náboženská rada, ktorá spolupracuje na kontinentálnej úrovni a spája jednotlivé miestne cirkvi. František pochádza z Argentíny a je jezuita, takže tomuto pojmu veľmi dobre rozumie a žije ním. Miestne cirkvi v Latinskej Amerike hovoria jedným hlasom, ale v Európe má Cirkev v rôznych krajinách rôzne hlasy – z ktorých vyniká najmä Cirkev v Nemecku. To môže byť ťažké. Najmä pre tých, ktorí nepoznajú históriu nemeckej cirkvi a ktorí nepoznajú napríklad Würzburgskú synodu.

Ako bude vyzerat' synodálna Cirkev?

Budúcnosť bude veľmi zložitá a bude napredovať pomaly. Pretože takýto reformný proces sa nezavŕši za jednu generáciu. Po Tridentskom koncile trvalo 100 rokov, kým sa jeho rozhodnutia realizovali a kým sa v celej Cirkvi zriadili inštitúcie, ktoré vytvoril, ako seminár a farnosť. Uplynulo len šesť desaťročí od II. vatikánskeho koncilu a nachádzame sa uprostred opísanej ekleziologickej premeny, čo nám len pomáha pochopiť, že tento koncil nebol úplne prijatý. Ak chceme synodalitu v Cirkvi, *ale ekleziológia koncilu, Božieho ľudu, nebola prijatá, synodálna Cirkev nebude.* A ak sa pozrieme na všeobecnú Cirkev, je jasné, že vo väčšine miestnych cirkví nedošlo k prijatiu Cirkvi ako Božieho ľudu.

Napríklad, v ktorých miestnych cirkvách?

Cirkev v Afrike napríklad hovorí, že obraz Cirkvi ako Božieho ľudu alebo Božieho stánku medzi ľuďmi nereprezentuje ich obraz Cirkvi. Preferujú imidž rodiny. V Austrálii a Oceánii, ktoré sú obklopené morom, Cirkev tiež odmietla tento obraz. Veľký význam Františkovo pontifikátu spočíva v tom, že priniesol zmenu smerom k svetovej cirkvi, ktorá sa považuje za Boží ľud. Pápež má však dvojité úlohu: *musí podporovať*

zmenu v chápaní Cirkvi a tiež zabezpečiť, aby sa táto NOVINKA dostala do všetkých miestnych cirkví. Ak na konci synody budeme mať dokument, ktorý robí tento ekleziologický skok a konštitutívne zakotvuje chápanie Cirkvi ako Božieho ľudu, potom dôjde k ďalšiemu vývoju v oblasti úradov a doktríny.

Tieto reformy trvajú tak dlho, pretože termín synodalita je pre katolícku Cirkev nový a každý ho chápe, ako chce?

Keď pápež hovorí, že Cirkev je konštitutívne synodálna, nie je to prijímané rovnako vo všetkých miestnych cirkvách. Cirkev je synodálna vo svojom bytí a konaní. Synodalita teda nie je metóda, ale definuje Cirkev. *Ak však mnohým miestnym cirkvám nie je jasné, čo vlastne Cirkev je*, naďalej vidia synodalitu ako metódu. Toto je veľký problém pre univerzálnu Cirkev. Okrem toho sa niektoré miestne cirkvi pýtajú, ako synodalita ovplyvňuje rozhodovanie v Cirkvi.

Keď vznikla konferencia Amazonskej cirkvi, kľúčovou otázkou bolo, ako sa biskupi a laici rozhodujú spoločne. Ale to platí len pre veľmi málo miestnych zborov. Preto je dobré, že sa synoda v októbri neskončí. Keď František reformoval biskupskú synodu, definoval tri hlavné fázy: fázu prípravy, fázu realizácie –, v ktorej sa práve nachádzame – a poslednú fázu, prijímanie. To je niečo nové. Preto Záverečný dokument synody nemožno označiť za záver. Desať študijných skupín, ktoré František zriadil, tu má dôležitú úlohu. Budú sa zaoberať ich témami, budú sa im venovať hlbšie a nájdu zhodu na obsahu. Jednotlivé miestne cirkvi potom musia návrhy realizovať. *V konečnom dôsledku ide o zmenu mentality: nemalo by ísť o lipnutie na všetkom, čo vychádza z Ríma*. František hovoril o cirkevnej decentralizácii.

Ilustračný obrázok, záber z XV. riadneho valného zhromaždenia synody biskupov
zdroj: flickr.com / Catholic Church England and Wales, Mazur/catholicnews.org.uk

***

Zvýraznenie v kurzívou v odpovediach pridala redakcia. Čo teda profesor Luciani hovorí bude zreteľnejšie, ak si dôležité myšlienky usporiadame.

Ekleziológia Božieho ľudu nebola prijatá vo všetkých miestnych cirkvách na celom svete, pretože II. vatikánsky koncil nebol prijatý cez ekleziológiu obrazu Božieho ľudu a v dôsledku toho utrpelo chápanie Cirkvi ako miestnej cirkvi a mnohým miestnym cirkvám nie je jasné, čo vlastne Cirkev je.

Takže sa zdá, že dve tisícročia práce katolíckych teológov, v ktorých sa snažili pochopiť a vyjasniť, čo je Cirkev a ako to myslel sv. Pavol s Cirkvou ako mystickým Kristovým telom boli márne, zbytočné a zlé. Správne chápanie Cirkvi je možné len cez obraz Božieho ľudu. Našťastie nám Pán zoslal pápeža Františka a

jeho milovanú synodalitu, ktorá na obraze Božieho ľudu stojí.

Synodalita je však pre katolícku Cirkev nový pojem a každý ho chápe, ako chce, prináša však inováciu, že biskupská konferencia, tzn. inštitúcia na úrovni medzi biskupmi a pápežom, môže pôsobiť ako doktrínálna autorita a keď sa tento ekleziologický prechod skončí, miestne cirkvi budú mať svoju vlastnú autoritu.

Z textu vyplýva, že doktrínálna autorita, ktorú doteraz mal pápež (najvyššiu) a biskup (vo svojej diecéze) prechádza na biskupskú konferenciu. Pápež i biskup sú osoby, ktorým Boh autoritu zveril, na výkon ich služby a následne bude od nich vyžadovať „počet z ich šafárenia“, teda bude ich brať na zodpovednosť za rozhodnutia, ktoré vykonali. Tu, zdá sa, budú autoritu vykonávať biskupské konferencie, kvázi demokratickým spôsobom. Veď ako inak sa dnes dá primäť viachlavé telo nejakej komisie alebo výboru k jednému finálnemu rozhodnutiu, ak nie hlasovaním? Avšak, dá sa hlasovať o pravdách viery?

V tejto akcii podľa Lucianiho ide o **zmenu mentality: nemalo by ísť o lipnutie na všetkom, čo vychádza z Ríma**, ale tiež je dôležité, že **biskupský princíp nie je nad synodálnym princípom hlas laikov sa rovná hlasu biskupov.**

Takže doktrínálnu autoritu preberú biskupské konferencie, ale tie budú pravdepodobne obsadené aj laikmi, pretože hlas laika je rovnocenný s hlasom biskupa. A tiež pravdepodobne nebudú viazané rozhodnutiami pápeža, ani rímskych dikastérií. Katolícka Cirkev, ak Boh dopustí, aby sa tento plán zrealizoval, sa zmení na chaotickú a neorganizovanú skupinu miestnych cirkví, ktoré nebudú zdieľať ani rovnakú vieru, ani rovnaké sviatosti a ani rovnakú morálku. Čo budú zdieľať je tak akurát Sv. písmo a opovážlivé spoliehanie na Božiu milosť a možno sa synodálne dopracujú k spoločnej zásade *sola scriptura* a *sola gratia*. K tejto zásade sa v 16. storočí dopracovali nasledovníci Luthera, Kalvína a im podobní.

URL adresa článku: <https://christianitas.sk/synodalna-ekleziologia-je-ekleziologiou-bez-krista/>